

GIDSKE ANDERSON

- Et skrivende menneske

Gidske Anderson, datter av maleren Yngve Anderson, ble født i Oslo 4. november 1921. Etter hennes død 20. oktober 1993 overlot de etterlatte et rikholdig materiale til Nobelinstituttet. Der er det ordnet og plassert sammen med instituttets øvrige arkiver.

Gidske Anderson hadde i tillegg til artium sin utdanning fra Statens håndverks- og kunstindustriskole og tegnelærerskolen på Notodden. I krigsårene virket hun som tegnelærer ved en privatskole i Oslo. Via sitt arbeid i den illegale pressen under krigen ble hun i 1945 kulturmedarbeider i Friheten. I 1948 dro hun til Paris der hun bl.a studerte litteratur ved Universitetet, lærte fransk og besøkte kunstgallerier. Hun livnærte seg gjennom diverse småjobber og etter hvert som free-lance journalist. I 1956 ble hun Paris-korrespondent for Arbeiderbladet. Året etter utvidet hun sin virksomhet som korrespondent til også å omfatte NRK og den danske avisen Information. Fra 1964 til 1967 var Gidske Anderson korrespondent i New York. Deretter arbeidet hun i Arbeiderbladets utenriksredaksjon i Oslo. Fra 1973 og fram til 1975 var hun NRKs faste korrespondent i Paris. Anderson sa opp som NRK-korrespondent i 1975 for å konsentrere seg om sitt forfatterskap og bosatte seg i Strasbourg. I de senere år var hun freelance-reporter, bl.a. med faste "I-dag" -spalter i flere av arbeiderpressens aviser. I 1981 bosatte hun seg i Oslo. Gidske Anderson hadde statsstipend fra 1984.

Gidske Anderson befant seg ofte i midtpunktet av aktuelle begivenheter. Hun så krigen i Algerie og tumultene i Paris i 1968 på nært hold. På sin kjappe og velformulerte måte utvidet hun folks horisont når det gjaldt både politikk og hverdagsliv i andre deler av verden. Under et intervju i 1982 karakteriserte Giske Anderson seg selv som en "observatør" og "et skrivende menneske". Dels lot hun pennen tale direkte, dels tok hun i bruk stemmen via radio og fjernsyn. Hennes store innsats som journalist brakte henne inn i allmennhetens hjerter både i Norge og Danmark. I 1962 ble hun hedret av Norsk presseforbund med Narvesenprisen. I 1987 mottok Gidske Anderson Riksmålsforbundets Gullpenn for sin innsats som journalist hjemme og ute. Hun ble hyllet for sin evne til å bruke både hode og hjerte. Hun kombinerte klartenktethet med sterk innlevelse. Men det var kanskje arbeidet som forfatter som lå hennes eget hjerte nærmest. Fra 1961 og framover ga hun ut 16 bøker og var innom de fleste litterære sjangre. Giske Anderson oversatte skuespill, skrev dikt, reiseskildringer, reportasjer, romaner og biografier. Hennes sterke politiske, kulturelle og humanitære engasjement brakte henne inn i mange verv. Fra 1979 var hun vararepresentant i Den norske Nobelkomite. Fra 1982 av var hun fast medlem. Giske Anderson var komiteens nestleder de fleste år fra 1985 til sin død. I 1990 ble hun leder. På grunn av sykdom måtte hun imidlertid oppgi lederfunksjonen året etter. Ellers engasjerte hun seg sterkt i debatten om Norges forhold til EEC og Europa. På 1980-tallet var Gidske Anderson Norsk Presseforbunds representant i styret til Fritt Ord. Hun ivret for bøkene og det trykte ordet, men tok også del i debatten om fjernsynsmediet, bl.a. som medlem av Kabelfjernsynsutvalget.

Arkivet

Arkivet består av seks hyllemeter med materiale som kan belyse Gidske Andersons omfattende yrkeskarriere. Under et intervju i 1960 uttalte hun at de fleste mennesker har "flere sider ved seg". Det gjelder i høy grad henne selv. Hun var journalist; opptatt av store politiske begivenheter og hverdagslige forhold. Hun var forfatter; skrev små poetiske vers og tykke litterære verk. Hun var ikke bare opptatt av dagsaktuelle ting og folks framtid, men også av historie og andres og egne røtter i fortida. Hun var både kulturelt storbyenneske og naturelsker. Hennes engasjement innen malerkunst og som "Søndagsmaler" er kanskje den siden av hennes virksomhet som er dårligst dokumentert her. Men det eldste sporet i arkivet er etter henne som illustratør i 1940 og det yngste er materialet til en påbegynt biografi over en malerinne. Hun var på en måte i ferd med å slutte ringen om et interessant og produktivt liv. Arkivet faller naturlig i to hoveddeler.

Den første delen dokumenterer Gidske Andersons virke som **journalist**. Her finnes en god del bakgrunnsmateriale bl.a. om Algerie, Frankrike, Paris -1968 , USA og EEC-debatten. Hovedsaklig dreier det seg om manuskript og avisutklipp. Det ser ut til at Gidske Anderson i arkivet har klart å bevare hovedparten av sine innlegg i aviser, radio og fjernsyn fra 1945 til sin død.

Den andre hoveddelen skriver seg fra Gidske Andersons virksomhet som **forfatter**. Hun har tatt vare på bakgrunnsmateriale, manuskript og reaksjoner i forbindelse med sine mange bokutgivelser. I tillegg omfatter arkivet materiale om verk som ikke ble gitt ut. Det dreier seg bl.a. om manus til tidlige skuespill og diktsamlinger og forarbeider til biografien om Harriet Backer som hun var i gang med da hun døde.

Anderson startet sin boklige produksjon i 1940 som illustratør av barneboken "Petter Grei og Ekornet". På 1950-tallet skrev hun dikt, skuespill og fortellinger. På 1960-tallet ble de første diktsamlingene trykt. Hun oversatte skuespill og ga ut reportasjebøker basert på erfaringer fra sine utenlandsopphold. Reportasjer og diktsamlinger ble det også på 1970-tallet. Ved overgangen til neste tiår var det debattbøkene som dominerte. Giske Anderson kom etter hvert til å bli betraktet som en saksprosaens mester. På 1980-tallet kom det også to romaner. "Når diktning blir forbrytelse" fra 1976 er det første biografiske arbeidet. På 1980-tallet dominerte tre store biografier hennes forfatterskap. Bøkene om Halvard Lange og Trygve Bratteli kom i henholdsvis 1981 og 1984. Papirer relatert til Sigrid Undset-biografien som kom i 1989, opptar stor plass i arkivet. Forarbeidet til denne biografien var særlig omfattende. Det kan imidlertid tenkes at mye flytting har bidratt til at hun har kassert mer av bakgrunnsmateriale til tidligere arbeider.

Ved ordningen er Gidske Andersons kategorier forsøkt beholdt. Hun har vært omstendelig med å notere innholdet på de utallige mappene. Hun har selv stått for den nødvendige kassasjon. Dubletter og annet arkivverdige materiale var det så lite av at nesten ingenting er kassert under ordningsarbeidet.

Bente Hartviksen, november 1994

BAKGRUNNSMATERIALE, VERV M.V.

1) Algerie:

Juni 1957, notatbøker	1957
Mai-revolusjonen 1958	1958
13.mai 1958, manus	1958
Notatbok mai-juni 1958	1958
Krim og Malik, intervju i Geneve 23/7-1961	1961
Tunis, april-mai 1962, notater, artikler mv.	1962
"Uavhengige Algerie", manus Utenrikspolitisk institutt	1962
En reise i Algerie mai 1973, notater	1973

Frankrike m m., bakgrunn:

- Provence	ca.	1961 - 1965
- Hellas		
- Poesi		
- Etudes		
- Kvinner		
- Univers-Tid-Natur-Kunst		
Manus om boken "La Tragedie du General" av J.R. Tournoux		1968
Be-Ne-Lux-planen 1968		
Diverse notater		1957 - 1975

2) Paris 1968:

Mai-revolt 1968, notater, Hotel St.Perés, Paris,	21.5-11.6	1968
Paris 1968, reportasjer til Aktuelt, mai-juni		1968
Mai 1968, notater og avisutklipp merket "før jeg kom til Paris"		
Paris 1968, to notisbøker		

"Dokumentasjon mai 1968 - France. Trykksaker, under og etter"

"Dokumentasjon mai 1968 - France. Løpesedler, stensiler"

Mai 1968, Diverse trykksaker

3)	USA , bakgrunnsmateriale, etter emne	1964 - 1966
	USA, New York, bakgrunnsmateriale etter emne	1964 - 1966
	Diverse notater og manus	1964 - 1967
4)	"Lyset fra Norden" , debatt om EEC og Norden, avisutklipp mv.	1969 - 1970
	LO-DNA - Europaturen 1970 , program, avisutklipp, notater	1970
5)	Materiale om EF	
	EF-debatt 18.6-1971 i NRK	1971
	"Minnerikt om EF": -TV-innlegg	1972
	-Avisutklipp	1971 - 1972
	-Bratteli, taler, foredrag, artikler, intervju	1972
	-Notater og brosjyrer, foto	
	-EEC og Europa	1970 - 1972
	-EF	1971 - 1972
6)	Foredrag mv.	
	Foredrag	1962 - 1984
	"Fritt Ord" , foredrag, korrespondanse	1982 - 1986
	Nato, notater	1957
	U2-Affæren og Norge, notater og utklipp	1960
	Det utenrikspolitiske samarbeide, UDs brosjyre	1971
	Scenario Norge år 2000	1987
	Århundrets bibliotek 1991 og Bokåret 1993	1991

Les Belles Étrangères Norvège	1991
Editions des femmes, Paris	1992

7) Den norske Nobelkomiteen

Melding om valg til Nobelkomiteen fra Stortingets presidentskap for årene 1979-1993	1978 - 1981
Valg til Nobelkomiteen, pressekommentarer og brev	1978 - 1981
Artikler om Nobels fredspris	1962 - 1984
Prisutdeling, program, presseomtale mv.	1981 - 1984
Taler	1982 - 1992
Fredsprisen 1990, presseomtale, reaksjoner	1990 - 1991
(- Fredsprisen, diverse sakslister, notater mv.	1982 - 1984)
(- Fredsprisen, diverse sakslister, notater mv.	1992 - 1993)

8) Diverse

- "Foto til Paris- og Europa-intervjuer mars 1972 og fra Hotel St. Perés og gatene i Paris." (med negativer)	1972
- Avisomtale av Gidske Anderson	1969 - 1988
- Intervju med Gidske Anderson	1978 - 1990
- 50-årsdagen, 4.nov. avisutklipp, gratulasjoner (brev og telegrammer)	1971
- 60-årsdagen, 4.nov. avisutklipp, gratulasjoner,	1981
- Brev og notater	1960 - 1993

JOURNALISTIKK

AVISER

9) Friheten, avisartikler,. utklipp, etter emne og personer	1945 - 1947
Friheten, brev fra Johanne Dybwad, Johan Borgen, Aksel Sandemose, Torborg Nedreaas, H.C. Branner, Tove Ditlefsen
Arne Ekeland, Gunvor Hofmoe	(1953, kopi og) 1944 - 1947
10) Fra den 2. internasjonale teaterfestival i Paris m.m.	1955
Avisartikler, utklipp, egne artikler	1955 - 1957
11) Avisartikler, utklipp, egne artikler	1958 - 1959
12) Avisartikler, utklipp, egne artikler,	1959 - 1960
Diverse avisartikler, utklipp	1955 - 1966
Korrespondanse med avisredaksjoner mm.	1955 - 1964
Omtale	1958 - 1963
Leserbrev	1958 - 1961
13) Avisartikler, utklipp, Arbeiderbladet	1960 - 1962
14) Avisartikler, utklipp, Arbeiderbladet, Information	1963 - 1964
Notater og manus vedr. Inger Sitter	1964 - 1969
Diverse avisartikler	1963 - 1978

- 15) Avisartikler, NEW YORK, Arbeiderbladet og Information 1964 - 1967
- 16) Avisartikler, Norge 1967 - 1969
- 17) Avisartikler, Norge 1970 - 1972
- 18) Idag-artikler brukt av andre 1977 - 1978
"I DAG" - korrespondanse og utklipp mv. ordnet etter avis 1977 - 1980
Arbeiderbladet, Rogalands Avis, Glåmdalen, Telemark Arbiderblad,
Nordlys og "artikler brukt av andre"
- 19) "I DAG" , avisutklipp (Argus) 1977 - 1980
- 20) "I DAG" , avisutklipp (Argus) 1981 - 1984
- 21) "I DAG" , manus 1976 - 1981
- 22) "I DAG", manus 1982 - 1984
- 23) "I DAG", manus m. avisutklipp (ikke fullst.) 1985 - 1988
- 24) Om "I DAG"- artikler, innlegg, brev, notater . 1977 - 1988
- 25) Arbeiderbladet, korrespondanse om arbeidsforhold . 1964 - 1972

Fri fagbevegelse, "Euro-kommunisme", manus	1976
Fri fagbevegelse, manus, utklipp	1976 -1977
Intervju med kjente politikere	1966 - 1977
Oslo Riksmålsforenings pressepris, Gullpennen	1987
Diverse reaksjoner, brev	1971 - 1981
Diverse manus	1981 - 1990
Fotografier av Gidske Anderson som journalist	ca. 1964 - 1981
- New York	1964-1967
- Berlin	1969(?)
- Amsterdam	1971
- A-bladet	1964-1972
- Paris	1973-1975 (og 1962?)
- Strasbourg	1975-1981
- Oslo	1981 (okt.)
- "Lange og Boyesen"	

*RADIO / FJERNSYN- MANUSKRIFT MV.***KORRESPONDENT I PARIS**

- 26) Radio: Vide Verden, Aktuelt mv. 1958
 Radio: Vide Verden, Aktuelt mv. 1960 - 1962
- 27) Radio: Vide Verden, Aktuelt mv. 1963 - 1964
 Fjernsyn 1960 - 1961

KORRESPONDENT I NEW YORK

- 28) Radio 1964 - 1965
- 29) Radio 1966 - 1967
 Sett og hørt 1965 - 1966
 Diverse programmer 1967 - 1969

KORRESPONDENT I PARIS

- 30) Aktuelt - Radio, TV 1973
 Vide Verden 1973
 Algerie- reportasjeserie 1973
- 31) Aktuelt - Radio, TV 1974
 Vide Verden, jan. - aug. 1974
- 32) Vide Verden, sept. - des. 1974

Andre radioprogram	1974
Årsmelding fra Paris-kontoret	1974
Aktuelt - Radio, TV	1975
Vide Verden og andre program	1975
Bretagne-serie	1975
"Marianne"	1975

DIVERSE, FRANKRIKE OG NORGE

33) Brev fra vår korrespondent	1973 - 1975
Programmer, m. loggbøker mv	1973 - 1975
Pressekommentarer	1973 - 1975
"Som dagene går", fra Strasbourg, desember	1975
Reaksjoner på program	1971 - 1982
Også en historie", P2	1982
Diverse radioprogrammer	1984 - 1985

FORFATTERSKAP

BOKILLUSTRASJONER

- 34) "**Petter Grei og Ekornet**", av Ruth S. Jacobsen,
illustrert av Gidske Anderson 1940

SKUESPILL, FORTELLINGER

- "**Fie Pahles avskjed**" (12 episoder fra Fie Pahles liv, Vinduet?) ca. 1953 - 1954
- "**Theodora**", skuespill i tre akter ca. 1954 - 1955
- manus
 - karakterbeskrivelser
 - forarbeider
 - notater

OVERSETTELSER

- "**Le cadavre encerdé**" av Kateb Yachine, Skuespill (for fjersynsteatret), 1962
-manus og brev 1956 - 1962
- 35) "**Nedjma**" av Kateb Yacine, Skuespill (for fjernsynsteatret), 1963
til norsk ved Gidske Anderson og Helge Hagerup
-manus og avisomtale 1962 - 1963

DIKT

- "**10 dikt**" 1956 - 1959
- "**Mørk fest**" 1962,
("dikt til A.Moen, O.S.Anderssen, endelig manus til Aschehoug
+ rettelser fra konsulenter"), manus og korrespondanse med
Aschehoug mv. 1960 - 1963
- "**Dikt**", manus uten tittel med konsulentuttalelser 1966 - 1967
- "**De ytre banker**", 1971,
-manus, konsulentuttalelser, korrespondanse med Aschehoug 1971
-reaksjoner, utklipp, brev 1971

- "Fjære", 1977,**
 -manus, konsulentuttalelser, korrespondanse med Aschehoug, korrektur,
 -brev, avisomtale 1977 - 1978

REPORTASJER, DEBATT, REISESKILDNINGER

- 36) **"Mennesker i Paris", 1964**
 -manus, produksjon, korrespondanse med Aschehoug 1963 - 1964
- "En reise i Amerika", 1968**
 -manus
- "Veier og vandringer ", 1972**
 -manus 1972
 -reaksjoner, utklipp, brev 1972
- Aschehoug**, korrespondanse om betingelser og opplagstall . 1958 - 1979
- Aschehoug, forlagskontrakter 1962 - 1977
- 37) Bokprosjekt "Sosialisme i Europa", korrespondanse med. Aschehoug 1978
- Korrespondanse med Aschehoug om bokprosjekter 1978 - 1979
- "På egen hånd", 1979** , manus 1979
- "Hva nå NRK?"**, 1978 (Fritt Ords skriftserie)
 - Avisomtale, anmeldelser, 1979 - 1980
 - Anmeldelser og debatt, A-pressen 1978 -1979
 - Anmeldelser og debatt, borgerlig 1978 - 1979
 - Korrespondanse m. Fritt Ord/Fabritius m.fl. 1978 - 1979
- "Fra stalinisme til sosialdemokrati"**, 1979 (Fritt Ords skriftserie)
 - omtale og anmeldelser 1979
- 38) **"Krigene etter krigen", 1980**
 - Produksjon, markedsføring (Gyldendal, Bokklubben Nye Bøker),
 -Korrespondanse 1979 - 1980

- Reaksjoner: anmeldelser, avisomtale 1980
- Reaksjoner: brev 1980 - 1982
- Manuskript med korrektur

ROMANER

- 39) **"Det hendte meg", 1983,**
- Manus
 - Engelsk oversettelse
 - Produksjon, intervju mv.
 - Anmeldelser, omtale 1983 - 1984
 - Japanske anmeldelser 1985
 - Reaksjoner, brev 1983 - 1986
- 40) **"Bedre kan jeg ikke fare",** Krøniken om Sidsele, 1987
- Bakgrunn: havet, lensmann-lærer, prester, religion, bedehus-misjon, futen, gravferd, mannfolk, kvinnfolk, fiske, jordbruk, handel, industri, mat, klær, Suldalsvatnet, Suldal kommune i dag.
 - Bakgrunn: Forfattere, kunstnere, språk-bibliotek, skole, årstider, heiene, fugler, stjerner, trær, primstav.
- 41) - Konsulentuttalelser, produksjon, salg 1986 - 1987
- Forhåndsomtale, reaksjoner, brev, anmeldelser 1987
 - Manus 1
 - Manus 2
- 42) - Endringer i manus
- Manus våren 1987
 - Tegninger og fotografier
 - Notater.

BIOGRAFIER.**43) "Når diktning blir forbrytelse" (Osip E. Mandelstam), 1976**

- Korrespondanse med Aschehoug, produksjon. 1976
- Bakgrunn, notater 1976
- Manus
- Reaksjoner, anmeldelser 1976 - 1977

HALVARD LANGE - portrett av en nordmann, 1981

- 44) - Brev fra Halvard Lange til Gidske Anderson 19.10 1965
- "Lange- Notater", 1940-,1950- og 1960-årene
- Brev og samtaler med diverse personer 1980 - 1981
- Notater og brev ca. 1980 - 1981
- Reaksjoner, korrespondanse om. .Lange. 1980 - 1981

- 45) - Anmeldelser, avisomtale 1981 - 1983
- Avskrift av lydbånd med intervju med .Lange.
- Manus, råversjon 1981
- Manus

- 46) **Korrespondanse med Gyldendal om diverse bøker** 1981

TRYGVE BRATTELI, 1984

- Bakgrunn, notater
- Lansering, pressekonferanse mv. 1984
- Anmeldelser 1984
- Reaksjoner, brev, foto 1984 - 1985
- Manus

SIGRID-UNDSET - et liv, 1989**47) Data om Sigrid Undsets nærmeste familie**

- Oversikt
- Ingvald Martin Undset 1853-1893
- Anna Marie Nicoline Charlotte, f. Gyth 1855-1939 - Anders Castus Svarstad
1869-1943
- Anders Svarstad Undset 1913-1940
- Hans Benedict Svarstad Undset 1919-1975

- 48) Sigrid Undset-kronologi 1882-1949
- 49) Sigrid Undset- kronologi (notatbok m.m.) 1882-1949
 - Krigen 1940-1945
 - Sigrid Undset - kartotek, alfabetisk
- 50) Bakgrunn; omgivelser/emner
- "Kristin-geografi"
 - Trondheim
 - Christiania/Oslo
 - Danmark
 - Roma

 - Alkohol
 - Kjærlighet
 - Kvinner
 - Kvinnesak
 - Mor og Far
 - Mysterier
 - Naturalismen
 - Politikk
 - Religion
 - Tidsepoker
- 51) Bakgrunn;samtidige
- Bakgrunn, skole
 - Bakgrunn, ungdom
 - Bakgrunn, samtidige
 - Nasjonalgalleriet
 - Den norske Forfatterforening
 - Andre forfattere
 - Anderssen, Odd Stein
 - Braatøy, Sigrid
 - Hamsun, Knut og Tore
 - Hoel, Sigurd
 - Krog, Eli
 - Linne, Carl von (1707-78)
 - Loe, Dagmar
 - Moe, Ole Henrik
 - Skouen, Arne
 - Sunderland, fru
 - Winter-Hjelm
 - Ørjasæter, Tore (bl.a. kopier av brev til Ørjasæter fra Undset 1923-1947)

- 52)) Sigrid Undset-forfatterskap 1900-1930
- 53) Sigrid Undset-forfatterskap 1934-1943
 - S.U- avisomtale 1924-1926
 - S.U - Diverse, anmeldelser m.v.
 - S.U. - Historier
 - Andres syn på S.U.
 -"Kjære Dea", vedr. brev fra Sigrid Undset 1898-1908
- 54) Tidligere verk om Undset (Bliksrud,Krone, Lyttkens)
 -Fotografier/Illustrasjoner , notater, ordnet etter kapittel
- 55) Korrespondanse og avisoppslag. vedr. biografien 1986 - 1989
 -Utgivelse 16.10, om manus, markedsføring . 1989
 -Anmeldelser, presseomtale 1989 - 1990
 -Intervju mv. 1989 - 1991
 -Oversettelse til engelsk og fransk 1989 - 1990
 -Reaksjoner, brev 1989 - 1991
 -Adresser
 -Om. litteraturliste m .v.
 -Forfatterportrett av S.U. ved Gidske Anderson, oversatt til tysk og engelsk 1990 - 1992
- 56) Endelig manus
 - "Versjon 1, endelig manus", feb. 1989 (ikke s 167 -243)
- 57) -"Versjon 2", juli 1989 (ikke s. 245-330)
 -Kap. V-VI, renskrevet juli 1989
 -"Kuttet ut", aug. 1989
 -"Kladd"
 -Diverse rettelser, udat.

58) Bakgrunnsmateriale om Harriet Backer

- Malerier: Harriet Backer, Kitty Kielland, Eilif Petersen
- Harriet Backer - kronologi
- Bakgrunn, Paris, Oslo
- Diverse notater og fotografier (malerier og bygninger)
- To notatbøker, kronologisk

DIVERSE

- udatert manus 10 s.

59) "Lydbånd fra NRK-tiden i Paris 1973-1975" og noen nyere bånd, (og video) ca.1973 - 1986

60) "Lydbånd fra NRK-tiden i Paris 1973-1975" og noen nyere bånd, (og video) ca.1973 - 1986

61) "Lydbånd fra NRK-tiden i Paris 1973-1975" og noen nyere bånd, (og video) ca.1973 - 1986